

Uzasadnienie

do zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi
z dnia 7 marca 2014 r.
w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000
Dolina Środkowej Pilicy PLH100008

Zgodnie z art. 28 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627, 628 i 842), zwanej dalej ustawą o ochronie przyrody, dla obszaru Natura 2000 sprawujący nadzór nad obszarem sporządza projekt planu zadań ochronnych, zwanego dalej PZO, na okres 10 lat. Zgodnie z art. 27a ust. 2 ustawy o ochronie przyrody sprawującym nadzór nad obszarem Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008 jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi.

Obszar został zatwierdzony na podstawie decyzji Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującej na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE) - Dz. U. L. 43 z 13.2.2009, s. 222, która została zastąpiona decyzją Komisji z dnia 7 listopada 2013 r. w sprawie przyjęcia siódmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2013) 7358) (2013/741/UE) - Dz. U. UE. L. 350 z 21.12.2013 r., s. 511, a wyznaczony został w celu zachowania we właściwym stanie następujących przedmiotów ochrony:

- 2330 Wydmy śródłądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*);
- 3150 Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*;
- 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p.;
- 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*);
- 6120 Ciepłolubne, śródłądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*);
- 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis* *Festucion pallentis*);
- *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie);
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*);
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*);
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*);
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- *91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne;
- *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe;
- 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*);
- 1032 skójką gruboskorupowa *Unio crassus*;
- 1037 trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*;
- 1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri*;
- 1149 koza *Cobitis taenia*;
- 1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio*;
- 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*;
- 1188 kumak nizinny *Bombina bombina*;
- 1337 bóbr europejski *Castor fiber*;
- 1355 wydra *Lutra lutra*.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi sporządził projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008, uwzględniając treść art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody oraz treść rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. Nr 34, poz. 186 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem w sprawie projektu PZO.

Zgodnie z art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, projekt planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) cele działań ochronnych;
- 4) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących:
  - a) ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt oraz ich siedlisk,
  - b) monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, o których mowa w pkt 3,
  - c) uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony;
- 5) wskazania do zmian w istniejących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000;
- 6) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Projekt PZO został sporządzony dla całego obszaru Natura 2000, gdyż nie stwierdzono okoliczności, o których mowa w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody:

- dla obszaru Natura 2000 ani jego części nie ustanowiono planu ochrony;
- na terenie obszaru Natura 2000 nie znajduje się park narodowy, rezerwat przyrody lub park krajobrazowy, dla których ustanowiono plan ochrony uwzględniający zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody;
- na terenie obszaru Natura 2000 nie znajduje się park narodowy lub rezerwat przyrody, dla których ustanowiono zadania ochronne uwzględniające zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody;
- obszar Natura 2000 nie znajduje się w obszarach morskich;
- obszar Natura 2000 nie pokrywa się w całości lub w części z obszarem będącym w zarządzie nadleśnictwa, dla którego ustanowiony plan urządzenia lasu uwzględnia zakres, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi zapewnił udział społeczeństwa w opracowywaniu projektu PZO w trybie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, zwanej dalej ustawą o oś.

W dniu 12 grudnia 2011 r. pismem, znak: WPN-II.6320.1.2011.AM.12 Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi podał do publicznej wiadomości informację o zamiarze przystąpienia do sporządzania planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dolina Środkowej Pilicy PLH100008 wraz z założeniami do sporządzania projektu planu zadań ochronnych. Obwieszczenie wraz z założeniami opublikowano w dniu 12 grudnia 2011 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi, w prasie codziennej o zasięgu regionalnym: GAZETA WYBORCZA – WYDANIE ŁÓDZKIE w dniu 12 grudnia 2011 r. oraz w serwisie informacyjnym komunikaty.pl na okres 28 dni począwszy od 13 grudnia 2011 r. Obwieszczenie wywieszono na tablicach ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Łodzi przy ul. Traugutta 25 (piętro XII, przy windach) (od 12 grudnia 2011 r. do 9 stycznia 2012 r.) oraz w siedzibach Wydziałów Terenowych w: Skierniewicach (od 12 grudnia 2011 r. do 9 stycznia 2012 r.), Sieradzu (od 12 grudnia 2011 r. do 9 stycznia 2012 r.), Piotrkowie Trybunalskim (od 12 grudnia 2011 r. do 5 stycznia 2012 r.) oraz w Sekcji Terenowej w Spale

(od 12 grudnia 2011 r. do 9 stycznia 2012 r.).

W przewidzianym na składanie uwag i wniosków terminie 21 dni nie zgłoszono żadnych uwag.

W dniu 5 kwietnia 2012 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi pismem, znak: WPN.6320.1.2011.AM.39, podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do sporządzania planu zadań ochronnych dla obszaru mającego znaczenie dla Wspólnoty Dolina Środkowej Pilicy PLH100008 wraz z założeniami do sporządzania projektu planu zadań ochronnych. Obwieszczenie wraz z założeniami opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi w dniu 5 kwietnia 2012 r., w prasie codziennej o zasięgu regionalnym: GAZETA WYBORCZA – WYDANIE ŁÓDZKIE w dniu 10 kwietnia 2012 r. oraz w serwisie informacyjnym komunikaty.pl. na okres 28 dni począwszy od dnia 10 kwietnia 2012 r. Obwieszczenie wywieszono na tablicach ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Łodzi przy ul. Traugutta 25 (piętro XII, przy windach) (od 5 kwietnia 2012 r. do 30 kwietnia 2012 r.) oraz w siedzibach Wydziałów Terenowych w: Skierniewicach (od 5 kwietnia 2012 r. do 08 maja 2012 r.), Sieradzu (od 5 kwietnia 2012 r. do 30 kwietnia 2012 r.), Piotrkowie Trybunalskim (od 5 kwietnia 2012 r. do 9 maja 2012 r.) oraz w Sekcji Terenowej w Spale (od 5 kwietnia 2012 r. do 8 maja 2012 r.).

W przewidzianym na składanie uwag i wniosków terminie 21 dni nie zgłoszono żadnych uwag.

Sporządzający projekt planu zadań ochronnych, zgodnie z przepisem art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody, ma obowiązek zapewnienia możliwości zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 udział w pracach związanych ze sporządzaniem tego projektu.

W toku prac nad sporządzaniem projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008 odbyły się 3 spotkania dyskusyjne zorganizowane w Ręcznie: w dniu 05 czerwca 2012 r., w którym uczestniczyło 37 osób, w dniu 23 sierpnia 2012 r., w którym uczestniczyły 42 osoby i 25 września 2012 r., w którym uczestniczyły 42 osoby.

Na spotkania zaproszono osoby i podmioty prowadzące działalność gospodarczą w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, przedstawiciele samorządów, organizacji pozarządowych, grupę ekspertów oraz inne zainteresowane strony. Podczas spotkań omówiono zasady pracy nad projektem planu zadań ochronnych, przedstawiono obecny stan wiedzy o obszarze Natura 2000 i jego przedmiotach ochrony. Poza tym omawiano kwestie dotyczące: korekty granic obszaru, Standardowego Formularza Danych, zapisów dokumentów planistycznych oraz omówiono zagrożenia, jakie zidentyfikowano w obszarze. Uzgodniono także cele ochrony, ustalono działania ochronne oraz określono zasady monitoringu działań ochronnych i przedmiotów ochrony.

W ramach prac nad projektem PZO granicę obszaru Natura 2000 opisano w oparciu o 1095 punktów jej załamania, dla których podano długość i szerokość geograficzną w układzie współrzędnych płaskich prostokątnych PL-1992.

Wykorzystując zgromadzone, zweryfikowane i uzupełnione informacje o obszarze Natura 2000 i jego przedmiotach ochrony opracowano dokumentację do projektu PZO.

Na jej podstawie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi pismem z dnia 19 października 2012 r. znak: WPN.6320.1.5.2011.AM.10 wystąpił do Zespołu Doradztwa Merytorycznego (ZDM), pracującego na zlecenie Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (GDOŚ), z prośbą o pomoc merytoryczną dotyczącą dodania jako nowe przedmioty ochrony następujące siedliska przyrodnicze i gatunki zwierząt:

- 2330 Wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*);
- 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*);
- 91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*);
- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*);
- 1042 zalotka większa (*Leucorrhinia pectoralis*);
- 1060 czerwończyk nieparek (*Lycaena dispar*);

oraz usunięcia z listy przedmiotów ochrony następujących gatunków

- 1096 - minóg strumieniowy (*Lampetra planeri*);
- 1163 - głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*).

W odniesieniu do zbiorowisk leśnych Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska pismem z dnia 9 stycznia 2013 r.,

znak: DON-WP.082.5.18.2012.jb potwierdziła (na podstawie opinii eksperckiej prof. dr hab. Jana Matuszkiewicz) możliwość dodania nowych przedmiotów ochrony: 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) oraz 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), natomiast w przypadku siedliska 91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (*Cladonio-Pinetum* i chrobotkowa postać *Peucedano-Pinetum*) wyraziła opinię negatywną dotyczącą wprowadzenia siedliska jako nowego przedmiotu ochrony.

W przypadku 1096 - minóg strumieniowy *Lampetra pleneri* i 1163 - głowacz białopłetwy *Cottus gobio* Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska pismem z dnia 6 lutego 2013 r. poinformowała Regionalną Dyrekcję Ochrony Środowiska w Łodzi o braku możliwości zaopiniowania przez Zespół Doradztwa Merytorycznego propozycji usunięcia z listy przedmiotów ochrony ze względu na brak eksperta z zakresu ichtiologii.

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska pismem z dnia 19 marca 2013 r., znak: DON-WP.082.5.18.2012.jb.2 negatywnie zaopiniowała możliwość dodania nowych przedmiotów ochrony: 1042 zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis* oraz 1060 czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* oraz pismem z dnia z dnia 9 maja 2013 r., znak: DON-WP.082.5.18.2012.jb.3 pozytywnie zaopiniowała (na podstawie opinii eksperckiej dr hab. Katarzynę Glińską-Lewczuk prof. nadzw.) możliwość dodania nowego przedmiotu ochrony: 2330 Wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*).

Aktualizacja Standardowego Formularza Danych nastąpiła w październiku 2013 r.

Zgodnie z art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody i § 3 rozporządzenia w sprawie PZO, zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony, określono cele działań ochronnych oraz działania ochronne, w tym dotyczące ochrony czynnej, monitoringu stanu ochrony oraz monitoringu realizacji celów działań ochronnych.

Głównymi istniejącymi zagrożeniami dla siedlisk przyrodniczych 2330 Wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*), 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Geniston*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphyilion*) jest naturalna sukcesja roślinności powodująca stopniowe zarastanie wydm i wrzosowisk drzewami i krzewami, prowadząca do zaniku charakterystycznych zbiorowisk roślinnych oraz dewastacja wydm i wrzosowisk poprzez ich nadmierne wydeptywanie i wykorzystanie. Potencjalnymi zagrożeniami dla siedliska są: zalesianie oraz rekreacyjne wykorzystanie terenu. W przypadku siedliska 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* głównymi zagrożeniami dla siedliska są naturalna sukcesja roślinności powodująca stopniowe zarastanie zbiorników wodnych roślinnością szuwarową oraz ich łądowacenie oraz wędkarstwo. Wędkarze powodują wydeptywanie brzegów starorzeczy oraz je zaśmiecają. Potencjalnie kształtowanie się starorzeczy w dolinie Pilicy może być zagrożone poprzez regulowanie koryta rzecznego, budowanie tam i wałów ograniczających dopływ wód zalewowych do zbiorników wodnych, znajdujących się w dolinie oraz poprzez szeroko rozumiane modyfikowanie funkcjonowania wód w całym dorzeczu.

3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. i *Bidention* p.p. siedlisko narażone w szczególności ze strony ewolucji biocenotycznej. Siedliska te podlegają naturalnej sukcesji roślinności, powodującej ich zarastanie i przekształcanie się w zbiorowiska szuwarowe. Naturalna działalność rzeki powoduje jednak ich wykształcanie się w nowych miejscach. Obecnie istniejącym zagrożeniem tego siedliska przyrodniczego jest zaśmiecanie i ich nadmierne wydeptywanie będące efektem rekreacyjnego wykorzystywania tych miejsc w dolinie Pilicy. Potencjalnie siedlisku zagrażają zanieczyszczenia wód powodujące użyźnianie tych siedlisk, nadmierne wydeptywanie i szybsze zarastanie, zabudowa i rozwój budownictwa mieszkaniowego i handlowego oraz regulowanie koryta rzecznego prowadzące do ich mechanicznej dewastacji oraz przez szeroko rozumiane modyfikowanie funkcjonowania wód w dorzeczu Pilicy zaburzające naturalną działalność rzeki.

W przypadku siedlisk: 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis* *Festucion pallentis*) oraz *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie) obecnie największym zagrożeniem jest naturalna sukcesja roślinności, powodująca zarastanie tego siedliska drzewami i krzewami oraz zmiana składu gatunkowego (z powodu zaprzestania użytkowania pasterskiego muraw). Potencjalnymi zagrożeniami są zalesianie oraz zabudowa mieszkaniowa lub rekreacyjna. W przypadku siedliska 6120 Ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) obecnie największym zagrożeniem jest naturalna sukcesja roślinności. Najbardziej cenne płaty muraw na badanym obszarze silnie zarastają sosną pospolitą *Pinus sylvestris*. Potencjalnymi zagrożeniami są zalesianie oraz zabudowa mieszkaniowa lub rekreacyjna.

6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) głównym zagrożeniem jest naturalna sukcesja roślinności, prowadząca ich zarastania ziołorośli i ich przekształcania w zbiorowiska łąkowe. Potencjalnymi zagrożeniami dla siedliska jest regulowanie koryta rzecznego, budowanie tam

i wałów ograniczających dopływ wód zalewowych do tych miejsc oraz przez szeroko rozumiane modyfikowanie funkcjonowania wód w dorzeczu Pilicy zaburzające naturalną działalność rzeki, zalesianie oraz zabudowa rekreacyjna.

W przypadku siedliska 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) głównym zagrożeniem jest naturalna sukcesja roślinności łąk, prowadząca do ich zarastania drzewami i krzewami oraz zmian składu gatunkowego spowodowana brakiem koszenia lub wypasu łąk. Potencjalnym zagrożeniem jest zmiana sposobu uprawy użytków zielonych prowadząca do zmiany składu gatunkowego lub zaniku tych siedlisk. Zarówno zbyt duża obsada była jak również intensywne koszenie może prowadzić do niekorzystnych zmian w strukturze siedliska. Tereny te mogą być również zagrożone przez zabudowę mieszkaniową lub rekreacyjną, która jest dość częsta w obszarze Natura 2000 oraz poprzez zalesienie trwałych użytków zielonych.

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*) głównym zagrożeniem jest naturalna sukcesja roślinności torfowisk, prowadząca do ich zarastania drzewami i krzewami, zaśmiecanie różnego typu odpadami, stałymi oraz ciekłymi, mogącymi powodować zanieczyszczenia gleby oraz wód gruntowych. Potencjalnie siedlisku zagrażają zanieczyszczenia wód pochodzenia antropogenicznego, wydobywanie torfu oraz sztuczne kształtowanie poziomu wód, będące składową ogólnego modyfikowania funkcjonowania wód w dorzeczu Pilicy.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*) i 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) największymi zagrożeniami dla siedlisk są skutki gospodarki leśnej prowadzonej w przeszłość. Efektem wprowadzenia sosny pospolitej *Pinus sylvestris* na siedliska „grądowe” i „łęgowe” jest ich zakwaszenie widoczne w postaci nadmiernego rozwoju jeżyn. Dodatkowymi zagrożeniami istniejącymi są: obecność wałów zaburzająca naturalną działalność rzeki Pilicy oraz nadmierne wydeptywanie. Potencjalnymi zagrożeniami dla siedlisk mogą być: zręby zupełne, sztuczne plantacje, oraz nasadzenia po wycince prowadzące do zaniku lub silnego przekształcenia siedliska przyrodniczego. Niekorzystny wpływ na zmiany struktury przestrzennej zbiorowisk łęgowych mogą mieć zabiegi usuwania martwych lub umierających drzew zubożające różnorodność gatunkową tych siedlisk, dodatkowo potencjalnymi zagrożeniami są: regulowanie koryta rzeki, budowanie tam, zanieczyszczenia wód oraz zmiany składu chemicznego wód powodujące nadmierne użyznienie terenów w dolinie.

Dla siedliska *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis, Populetum albae, Alnion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe główne zagrożenia wiążą się z wnikaniem obcych gatunków, w tym klonu jesionolistnego *Acer negundo*, nadmiernym prześwietleniem, wydeptywaniem oraz zaśmiecaniem siedlisk. Potencjalnymi zagrożeniami łęgów są zmiany w sposobach gospodarki leśnej na tych siedliskach oraz zręby zupełne. Zagrożeniem mogą być również sztuczne plantacje prowadzone w tych miejscach oraz sztuczne nasadzenia po wycince. Zagrożeniem dla złożonej struktury przestrzennej łęgów jest usuwanie martwych i umierających drzew prowadzące do zubożenia różnorodności gatunkowej tych siedlisk. Potencjalnym zagrożeniem mogą być również zanieczyszczenia wód, regulacje koryta rzecznoego oraz budowanie tam i wałów, zaburzające naturalną działalność rzeki w dolinie.

W przypadku borów *91D0 Bory i lasy bagiennie (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis, Vaccinio uliginosi Pinetum, Pino mugo-Sphagnetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagiennie lasy borealne głównym zagrożeniem jest ich zaśmiecanie przez odpady różnego typu, stałe oraz ciekłe, mogące powodować zanieczyszczenia gleby oraz wód gruntowych. Potencjalnym zagrożeniem dla borów bagiennych mogą być wszelkie zanieczyszczenia wód powierzchniowych, powodujące eutrofizację siedliska bagiennego oraz szeroko pojęte melioracje. W przypadku 1337 bobra europejskiego *Castor fiber* i 1355 wydry *Lutra lutra* największe zagrożenia wiążą się z gęstą siecią ścieżek, dróg gruntowych i utwardzonych umożliwia dostęp do miejsc żerowania, przebywania i rozmnażania się bobra i wydry, dodatkowo dostępność terenu sprzyja aktom wandalizmu, ułatwia ewentualne pozbywanie się odpadów. Dostępność terenu sprzyja także chwytaniu zwierząt i kłusownictwu.

Potencjalnie gatunkom może zagrażać: stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych, szersze wykorzystywanie doliny Pilicy do celów rekreacyjnych (zwłaszcza sportów motorowodnych) może uszczuplić areał zajmowany i niezbędny do przetrwania omawianych gatunków. Dla 1188 kumaka nizinnego *Bombina bombina* największe zagrożenia wiążą się z gęstą siecią ścieżek, dróg gruntowych i utwardzonych umożliwia dostęp do miejsc żerowania, przebywania i rozmnażania. Dostępność terenu sprzyja aktom wandalizmu, ułatwia ewentualne pozbywanie się odpadów często związane z wypełnianiem rowów, sadzawek lub torfianek. Istniejącym zagrożeniem dla kumaka są naturalne procesy zanikania środowiska z powodu wysychania i sukcesji roślin. Zagrożeniami potencjalnymi są: stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych, szersze wykorzystywanie doliny Pilicy do celów rekreacyjnych może uszczuplić areał zajmowany i niezbędny do przetrwania gatunku, dodatkowym zagrożeniem jest wyłapywaniem do celów kolekcjonerskich.

1149 koza *Cobitis taenia* - głównymi zagrożeniami są: nawożenie łąk gnojowicą w strefie spływowej rowów melioracyjnych lub na zamarzniętą glebę; mycie opryskiwaczy rolniczych po środkach chemicznych (brody), wysoka liczebność gatunków drapieżnych ryb, rozproszone zanieczyszczenia za pośrednictwem przelewów burzowych lub odprowadzenia ścieków komunalnych obniżających jakość wody i warunki bytowania kozy. Dodatkowymi zagrożeniami są: ujednolicenie profilu koryta rzeki z eliminacją aluwii i wypłyceń w wyniku zaburzenia mechanizmów transportu rumoszu dennego (wzrost sedymentacji w cofce) oraz utrata stabilnych siedlisk w płytkich strefach brzegowych z roślinnością wodną, odcięcie i wysychanie w bezodpływowych wypłaceniach. Potencjalnym zagrożeniem jest stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych oraz regulowanie lub zmiana przebiegu koryta rzecznej rzeki Pilicy. Dla 1032 skójki gruboskorupowej *Unio crassus* oraz 1037 trzepli zielonej *Ophiogomphus cecilia* głównym zagrożeniem jest szeroko ujęte zanieczyszczenie Pilicy, natomiast potencjalnym zagrożeniem jest prostowanie koryta rzecznej, odkształcanie linii brzegowej oraz zmiana jego przebiegu.

Dla 1166 traszki grzebieniastej *Triturus cristatus* nie określono zagrożeń istniejących i potencjalnych ze względu na brak wiedzy dotyczący występowania gatunku w obszarze. Badania terenowe prowadzone w 2012 r. nie potwierdziły obecności gatunku na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008 (istnieje konieczność uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiocie ochrony i uwarunkowaniach jego ochrony).

W oparciu o zidentyfikowane zagrożenia oraz stan ochrony przedmiotów ochrony sformułowano cele działań ochronnych do osiągnięcia w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych w sposób umożliwiający ich monitoring i weryfikację oraz postęp w realizacji.

Głównym celem działań ochronnych dla 1337 bobra europejskiego *Castor fiber* oraz 1355 wydra *Lutra lutra* jest utrzymanie populacji gatunku we właściwym stanie.

Dla siedliska 2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*), celem działań ochronnych jest przywrócenie stanu właściwego siedliska poprzez ograniczenie procesu urbanizacji muraw napiaskowych na wydmach śródlądowych.

W przypadku siedlisk: 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphyilion*), 6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*), 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis* *Festucion pallentis*), 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*) celem działań ochronnych jest przywrócenie stanu właściwego siedlisk poprzez ograniczenie zarastania wrzosowisk, muraw i torfowisk drzewami i krzewami.

Głównym celem działań ochronnych dla *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) jest utrzymanie/wznowienie ekstensywnego użytkowania łąkarskiego lub łąkarsko-pastwiskowego.

Dla siedliska 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion* celem działań ochronnych dla siedliska jest przywrócenie stanu właściwego poprzez ograniczenie procesu urbanizacji zbiorników wodnych.

W przypadku 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p. celem działań jest zaniechanie prac hydrotechnicznych i regulacyjnych koryta rzeki.

Dla siedlisk 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), *91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne, *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe celem działań ochronnych jest przywrócenie właściwego stanu ochrony płatów siedlisk poprzez ograniczenie antropopresji na ich powierzchnię.

Dla siedlisk 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) oraz 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) celami działań ochronnych jest poprawa struktury i funkcji siedliska poprzez wspieranie gatunków właściwych dla siedliska (usuwanie gatunków obcych siedliskowo) oraz dążenie do przywrócenia właściwego stanu ochrony poprzez zwiększenie ilości drzew dziuplastych oraz martwego drewna w dnie lasu.

1149 koza *Cobitis taenia* - celem działań ochronnych jest przywrócenie właściwego stanu ochrony gatunku poprzez zmianę warunków biotycznych i abiotycznych wynikających z pierwotnej spływowej koryta rzeki w strefie oddziaływania cofki zbiornika Sulejowskiego.

Głównym celem działań ochronnych dla 1032 skótki gruboskorupowej *Unio crassus* jest przywrócenie populacji gatunku do stanu właściwego poprzez podniesienie wskaźnika liczebności do powyżej 10 osobników/1 m biegu rzeki. Dla 1037 trzepli zielonej *Ophiogomphus cecilia* celem działań ochronnych jest przywrócenie populacji gatunku do stanu właściwego poprzez zwiększenie populacji gatunku do populacji, podawanej jako liczba wylinek na badane stanowisko (50 m odcinek rzeki), 50 lub więcej.

Powyższe cele działań ochronnych zostały sformułowane przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz panujących ograniczeń (wynikających ze środków technicznych, finansowych oraz aktualnego stanu wiedzy), przy zachowaniu jednak ogólnej zasady przybliżenia obszaru do stanu optymalnego, tj. przywrócenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków zwierząt w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008.

Uwzględniając zidentyfikowane zagrożenia oraz cele działań określono działania ochronne dla przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, zapewniające osiągnięcie celów działań ochronnych, a także monitoring przyjętych parametrów stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru.

W odniesieniu do wszystkich przedmiotów ochrony zaplanowano działania ochronne polegające na przeprowadzeniu programu informacyjnego dotyczącego sieci Natura 2000, przedmiotowego obszaru Natura 2000, możliwości właściwego użytkowania i ochrony płatów siedlisk przyrodniczych występujących na terenie Doliny Środkowej Pilicy oraz ochrony gatunków stanowiących przedmioty ochrony obszaru Natura 2000. Podniesienie wiedzy i świadomości lokalnej społeczności powinno przyczynić się w pewnym zakresie do eliminacji zagrożeń i osiągnięcia celów działań ochronnych.

Dla siedliska: 2330 Wydmy śródładowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*) działania ochronne mają na celu usuwanie drzew oraz podrostów drzew i krzewów na murawach.

W przypadku siedlisk: 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p. 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*) działaniem ochronnym jest zaniechanie/ograniczenie prac hydrotechnicznych i regulacyjnych koryt rzek w Obszarze.

W przypadku siedlisk: 6120 Ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*), 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis* *Festucion pallentis*), *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) działania ochronne polegają na zachowaniu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków stanowiących przedmiot ochrony, położonych na trwałych użytkach zielonych oraz ekstensywnym użytkowaniu trwałych użytków zielonych. W stosunku do gruntów położonych na terenie gospodarstw rolnych położonych w obszarze Natura 2000 zgodnie z zapisami rozporządzenia w sprawie PZO wyróżniono działania: obligatoryjne i fakultatywne. Realizacja działań obligatoryjnych jest wymogiem podstawowym określonym w zasadach wzajemnej zgodności (cross compliance). Rolnicy otrzymujący wsparcie wynikające z realizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej muszą realizować te działania. Zostały one określone na takim poziomie, aby pozwalały na realizację działań fakultatywnych, które są dobrowolnym odpłatnym zobowiązaniem rolnika. W działaniach fakultatywnych określono bardziej precyzyjnie zabiegi, które mają na celu doprowadzenie do właściwego stanu przedmiotów ochrony obszaru. Dla siedlisk 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*) i *91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi* *Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi* *Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne działania ochronne ograniczają się do zaniechania rębni zupełnych w odległości do 30 m od krawędzi torfowiska lub boru bagiennego, natomiast w przypadku siedlisk 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) i 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*) działania polegają stopniowym usuwaniu gatunków obcych siedliskowo w drzewostanie.

W odniesieniu do siedliska *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe utrzymanie obecnego sposobu użytkowania lasów łęgowych poprzez ochronę zachowawczą siedliska wydaje się właściwe.

W przypadku 1188 kumaka nizinnego *Bombina bombina* działania ochronne dotyczą usunięciu nadmiaru roślinności oraz na naprawie lokalnych stosunków wodnych w miejscu występowania gatunku. Dla 1149 koza *Cobitis taenia* zaplanowane działania ochronne polegają na zmianie w gospodarce zarybieniowej użytkownika obwodów rybackich w obszarze.

Zaprojektowano działania dotyczące monitoringu stanu ochrony wszystkich przedmiotów ochrony obszaru zgodnie z wymogami ich ochrony. Przedmiotowy monitoring realizowany będzie zgodnie z obowiązującymi

standardami metodycznymi stosowanymi w monitoringu siedlisk przyrodniczych i gatunków przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ) w ramach realizacji Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS). Realizacja przedmiotowego działania umożliwi w przyszłości sprawującemu nadzór nad obszarem realizację dyspozycji określonej brzmieniem przepisu art. 31 ustawy o ochronie przyrody. Zaplanowano również monitoring realizacji celów działań ochronnych pozwalający ocenić efektywność działań ochronnych.

Zgodnie z § 3 pkt 2 lit. c rozporządzenia w sprawie PZO dokonano szczegółowej analizy zapisów obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin, a także planu zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego w zakresie eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000. Na podstawie dokonanej analizy nie stwierdzono konieczności wprowadzania zmian do przedmiotowych dokumentów planistycznych.

W trakcie prac nad sporządzeniem projektu planu zadań ochronnych, ustalono brak potrzeby sporządzenia planu ochrony dla części lub całości obszaru Dolina Środkowej Pilicy PLH100008.

W przypadku siedlisk i gatunków: 2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi (*Corynephorus*, *Agrostis*), 3270 Zalewane muliste brzegi rzek z roślinnością *Chenopodium rubri* p.p. i *Bidention* p.p. 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Geniston*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylon*), 6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*), 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis* *Festucion pallentis*), *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie), 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*), 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), *91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi* *Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi* *Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne, 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*), 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, 1188 kumak nizinny *Bombina bombina*, 1032 skójką gruboskorupowa *Unio crassus*, 1037 trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia* wskazano konieczność uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.

Informacja o projekcie dokumentu została opublikowana w dniu 19 grudnia 2013 r. pod numerem: 1553/2013 w publicznie dostępnym wykazie danych zawierających informację o środowisku „EKOPORTAL” prowadzonym na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wypełniając w ten sposób, dyspozycje określoną brzmieniem art. 21 w/cyt. ustawy.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi wykonując dyspozycję określoną przepisem art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody w związku z art. 3 ust. 1 pkt. 11 oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Obwieszczeniem znak: WPN.6320.1.2011.AM.61 z dnia 13 grudnia 2013 r. podał do publicznej wiadomości informację o wyłożeniu projektu planu zadań ochronnych, sporządzonego w formie projektu Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008.

Obwieszczenie opublikowano w Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi w dniu 13 grudnia 2013 r., w prasie codziennej o zasięgu krajowym: DZIENNIK POLSKI w dniu 13 grudnia 2013 r. Obwieszczenie wywieszono w dniu 13 grudnia 2013 r. na tablicach ogłoszeń w siedzibie RDOŚ w Łodzi przy ul. Traugutta 25 (piętro XII, przy windach) oraz w siedzibach Wydziałów Terenowych w: Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, Sieradzu oraz w Sekcji Terenowej w Spale, (zdjęto w dniu 9 stycznia 2014 r.).

Na etapie procedury konsultacji społecznych projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008 wpłynęły do ww. organu uwagi z Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. W związku z tym, w projekcie zarządzenia, m.in.:

- wprowadzono jednolity zapis dotyczący przedmiotów ochrony, które wymagają weryfikacji w Standardowym Formularzu Danych (SDF) w zakresie nadanych ocen dla gatunków: 1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri* oraz 1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio*;

- w przypadku siedlisk przyrodniczych: 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea* i ciepłolubne murawy

z *Asplenion septentrionalis Festucion pallentis*), *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie) oraz 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) uzupełniono zidentyfikowane zagrożenia istniejące i potencjalne dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony.

Nadleśniczy Nadleśnictwa Radomsko pismem z dnia 3 stycznia 2014 r., znak: ZG4-732-01/14, wniósł uwagę dotyczącą zidentyfikowanych zagrożeń istniejących i potencjalnych dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony:

- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum*):

cyt.: „Zagrożenia istniejące:

B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji

Zagrożenia potencjalne:

B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji

B02.01 Odnawianie lasu po wycince (nasadzenia)

B02.02 Wycinka lasu

B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew

Nadleśnictwo proponuje zmianę zagrożeń na:

B03 Eksploatacja lasu bez odnowienia czy naturalnego odrastania

Podczas prowadzenia gospodarki leśnej należy pozostawić martwe drewno w odpowiedniej ilości (nie powodującej zagrożenia dla trwałości lasu ani zagrożenia przeciwpożarowego). Podczas zabiegów pielęgnacyjnych należy stosować ciecia jednostkowe, popierające naturalne odnowienie lasu. Cięcia należy wykonywać w zakresie gatunków niezgodnych z siedliskiem (sosna pospolita *Pinus sylvestris*)”.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi uwzględnił złożone uwagi częściowo w następujący sposób: w przypadku zagrożeń istniejących zostało usunięte zagrożenie: *B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji*, natomiast w przypadku zidentyfikowanych zagrożeń potencjalnych w ocenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi takie zagrożenia mogą mieć miejsce w przyszłości zwłaszcza w przypadku lasów nie będących gruntami Skarbu Państwa. Opis zaproponowany przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Radomsko nie odnosi się bezpośrednio do zagrożeń tylko do sposobów prowadzenia gospodarki leśnej i działań ochronnych na przedmiotowym siedlisku, w związku z powyższym uwaga nie została uwzględniona.

- 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*)

„Zagrożenia istniejące:

B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji

Podczas odnawiania wprowadza się gatunki zgodne z siedliskiem

Zagrożenia potencjalne:

B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji

B02.01 Odnawianie lasu po wycince (nasadzenia)

B02.02 Wycinka lasu

B02.04 Usuwanie martwych i umierających drzew

Nadleśnictwo proponuje zmianę zagrożeń na:

B03 Eksploatacja lasu bez odnowienia czy naturalnego odrastania

Podczas prowadzenia gospodarki leśnej należy pozostawić martwe drewna w odpowiedniej ilości (nie powodującej zagrożenia dla trwałości lasu ani zagrożenia przeciwpożarowego). Podczas zabiegów pielęgnacyjnych należy stosować ciecia jednostkowe, popierające naturalne odnowienie lasu. Cięcia należy wykonywać w zakresie gatunków niezgodnych z siedliskiem (sosna pospolita *Pinus sylvestris*, modrzew *Larix decidua*, klon jesionolistny *Acer negundo*)”.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi uwzględnił złożone uwagi częściowo w następujący sposób:

w przypadku zagrożeń istniejących zostało usunięte zagrożenie: *B02 Gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji*, natomiast w przypadku zidentyfikowanych zagrożeń potencjalnych w ocenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi takie zagrożenia mogą mieć miejsce w przyszłości zwłaszcza w przypadku lasów nie będących gruntami Skarbu Państwa. Opis zaproponowany przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Radomsko nie odnosi się bezpośrednio do zagrożeń do sposobów prowadzenia gospodarki leśnej i działań ochronnych na przedmiotowym siedlisku, w związku z powyższym uwaga nie została uwzględniona.

Nadleśniczy Nadleśnictwa Przedbórz pismem z dnia 23 grudnia 2013 r., znak: Z-732-3/13 złożył uwagi odnośnie dokumentacji PZO, a nie projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008, w tym samym piśmie Nadleśniczy Nadleśnictwa Przedbórz wyraził uwagę dotyczącą zidentyfikowanych zagrożeń potencjalnych dla zachowania właściwego stanu ochrony siedliska przyrodniczego:

- *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe

Cyt: „ jest: Potencjalnymi zagrożeniami łągów są zmiany w sposobach gospodarki leśnej na tych siedliskach oraz zręby zupełne (B02.02). Zagrożeniem mogą być również sztuczne plantacje prowadzone w tych miejscach (B02) oraz sztuczne nasadzenia po wycince (B02.01). Winno być: Potencjalnymi zagrożeniami łągów są zmiany w sposobach gospodarki leśnej na tych siedliskach oraz zręby zupełne (B02.02). Zagrożeniem mogą być również sztuczne plantacje prowadzone w tych miejscach (B02).

Nie ma nic złego jest w sztucznym odnawianiu powierzchni, zwłaszcza jeżeli używa się gatunków odpowiednich dla danego siedliska, a uzyskanie odnowienia naturalnego jest utrudnione lub wręcz niemożliwe...”

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi po przeanalizowaniu uwagi złożonej przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Przedbórz nie uwzględnił jej. W ocenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi zagrożenia potencjalne wymienione w projekcie zarządzenia, dotyczą potencjalnej możliwości wystąpienia w przyszłości, zwłaszcza w przypadku lasów nie będących gruntami Skarbu Państwa.

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi wyraził w piśmie z dnia 3 stycznia 2014 r., znak: ZG-7-732-N2000-2/14 uwagi dotyczące samej dokumentacji PZO, a nie projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000. W tym samym piśmie Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi podnosi uwagę dotyczącą finansowania zadań: cyt. „RDLP w Łodzi informuje, że zgodnie z pismem Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych z dnia 28.03.2013 r. zn. spr. ZU-732-1/13 przekazującym dostosowania „Ramowe wytyczne w spr. projektowania zadań z zakresu ochrony przyrody dla obszarów n2000 na gruntach w zarządzie LP zatwierdzone przez Ministra Środowiska w dniu 21.03.2013 r.” że środków własnych Lasów Państwowych finansowane mogą być zadania ochronne związane z gospodarką leśną, w pozostałych przypadkach czynności i działania w zakresie ochrony czynnej finansowane winny być ze środków budżetowych lub innych zewnętrznych. Organem odpowiedzialnym jest – ustanawiający plan zadań ochronnych. Powierzenie takich zadań nadleśnictwu przez dyrektora rdoś może nastąpić tylko po zapewnieniu środków finansowych. W świetle powyższego nadleśnictwa właściwie terytorialnie mogą być podmiotem odpowiedzialnym za wykonanie takich prac jak usuwanie drzew i podrostów drzew oraz krzewów na siedliskach 4030 i 7140, pod warunkiem powierzenia ich do wykonania i zapewnieniu środków finansowych przez Dyrektora RDOŚ w Łodzi”.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi uwzględnił powyższe i w Załączniku nr 5 do zarządzenia – rubryce dot. podmiotu odpowiedzialnego za wykonanie działań na siedliskach przyrodniczych występujących na terenie zarządzanym przez Lasy Państwowe: wprowadzono zapis „ Organ sprawujący nadzór nad obszarem Natura 2000 w porozumieniu z właścicielem, dzierżawcą, posiadaczem lub zarządcą terenu”.

Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi złożył uwagę dotyczącą zidentyfikowanych zagrożeń istniejących i potencjalnych dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych cyt”.. RDLP w Łodzi wnosi o zmianę kwalifikacji zagrożeń: B02 gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji, B02.02 Wycinka lasu – na zagrożenie „B03 eksploatacja lasu bez odnawiania czy naturalnego odrastania” – bowiem faktycznie zmniejszenie się obszarów leśnych na tym obszarze może rodzić potencjalne zagrożenia zarówno dla siedlisk jak i dla gatunków chronionych. Propozycja ta wynika bezpośrednio z postulatów zapisanych w dokumentacji PZO Module C tab. 6 Ustalenie działań ochronnych cyt: „utrzymanie obecnego sposobu użytkowania lasów”.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Łodzi częściowo, w następujący sposób uwzględnił złożone uwagi:

- w przypadku zagrożeń istniejących zostało usunięte zagrożenie: *B02 Gospodarka leśna i plantacyjna*

i użytkowanie lasów i plantacji,

- w przypadku zidentyfikowanych zagrożeń potencjalnych, w ocenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi, nie można wykluczyć potencjalnej możliwości wystąpienia takiego zagrożenia w przyszłości zwłaszcza, w przypadku lasów nie będących gruntami Skarbu Państwa. W związku z powyższym uwaga nie została uwzględniona.

Nadleśniczy Nadleśnictwa Piotrków w piśmie z dnia 7 stycznia 2014 r., znak: ZO-732-4/13, złożył uwagi odnośnie zagrożeń oraz działań ochronnych powodowanych sposobem prowadzenia gospodarki leśnej. Argumenty przedłożone przez Nadleśnictwo Piotrków odnoszą się wyłącznie do terenów zarządzanych przez Lasy Państwowe, natomiast zdiagnozowane zagrożenia oraz działania ochronne dotyczą także terenów leśnych na gruntach prywatnych.

W odniesieniu do uwagi dotyczącej pojęcia „antropopresji” w PZO należy wyjaśnić, że jest to działalność człowieka mająca negatywny wpływ na dane siedlisko będące przedmiotem ochrony obszaru Natura 2000.

Nadleśniczy Nadleśnictwa Smardzewice pismem z dnia 7 stycznia 2014 r. znak: ZG-6-732-02/14 złożył uwagi odnośnie samej dokumentacji PZO, a nie projektu zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008.

Zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2009 r. Nr 31 poz. 206 ze zm.) niniejszy projekt został uzgodniony z Wojewodą Łódzkim pismem znak: IA-IV.0521.14.2014 z dnia 5 marca 2014 r.

Wykonanie zapisów niniejszego planu pociąga za sobą szacunkowe koszty, wg stanu na grudzień 2013 r., w wysokości około 3 650 000,00 (słownie: trzy miliony sześćset pięćdziesiąt tysięcy złotych).

Realizacja działań ochronnych i monitoringowych, zawartych w niniejszej regulacji prawnej finansowana będzie zgodnie z przepisem art. 39 ustawy o ochronie przyrody, m.in. ze środków Unii Europejskiej, a w zakresie nie objętym finansowaniem przez Wspólnotę ze środków budżetu państwa, a także z budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi.

Zarządzenie nie zawiera przepisów technicznych i nie podlega notyfikacji zgodnie z przepisami rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. z 2002 r. Nr 239, poz. 2039 ze zm.).